
Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Σύγχρονος Κριτικός Λόγος

ΣΥΝΕΔΡΙΟ, 27-29 Μαρτίου 2026
Θέατρο Ελληνοαμερικανικής Ένωσης
Μασσαλίας 22, 10680, Αθήνα

Είσοδος ελεύθερη κατόπιν εγγραφής
Πρόγραμμα & εγγραφές: www.hau.gr
Πληροφορίες: 210 3680972

Διοργάνωση:

Δίκτυο Συγγραφέων

**Διαρκές Σεμινάριο του ΜΕΤ ΑΣΚΤ «Αισθητική και Πολιτική
της Γραφής: Θεωρία, Πράξη, Κριτική»**

Περιοδικό «ΦΡΜΚ»

Ελληνοαμερικανική Ένωση

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή 27.3.2026 • 18.00 – 21.15	
18.00-18.15	Χαιρετισμοί
I. Κριτικοί ορίζοντες της ανάγνωσης, της μετάφρασης και του ανθρωπισμού Συντονισμός: Κατερίνα Ηλιοπούλου	
18.15 – 18.55	Η λογοτεχνία ως κριτική θεωρία. Ορίζοντες της ανάγνωσης, Αθηνά Αθανασίου
18.55 – 19.35	Η μετάφραση ως λογοτεχνική κριτική, Κάρεν Έμεριχ
19.35 – 20.15	Προς έναν κριτικό λόγο αλλόκοτου ανθρωπισμού, Μαρία Μπολέτση
Στρογγυλή τράπεζα I : Πόσες κριτικές υπάρχουν;	
20.15 – 21.15	Συμμετέχουν: Α. Αθανασίου, Κ. Έμεριχ, Μ. Μπολέτση, Ε. Παπαργυρίου, Έ. Τζελέπη, Μ. Χατζηπροκοπίου Συντονισμός: Θ. Συμεωνίδης
Σάββατο 28.3.2026 • 10.00 – 20.00	
II. Τι βλέπει η κριτική; Συντονισμός: Παναγιώτης Ιωαννίδης	
10.00 – 10.40	Ζητήματα μορφής και στιχουργίας στη σύγχρονη ποίηση: ένα έλλειμμα της κριτικής; Βαρβάρα Ρούσου
10.40 – 11.20	«Κάνει δουλειά» η κριτική της ποίησης; Μαρία Τοπάλη
11.20 – 12.00	Στο Πατριαρχείο ή στο Άγιον Όρος; Μια λειτουργική αλληγορία του κριτικού λόγου, Ορφέας Απέργης
12.00 – 12.20	Διάλειμμα
III. Δίκαιο, κριτική και δομές εξουσίας Συντονισμός: Παυλίνα Μάρβιν	
12.20 – 13.00	Πολιτι(σμι)κοί 'περιορισμοί' στη λογοτεχνική γραφή: Πολιτική ορθότητα, δικαιωτισμός, και 'επιβεβλημένες' θεματικές στη σύγχρονη λογοτεχνία και στην πρόσληψή της, Νικήτας Σινιόσογλου
13.00 – 13.40	Η κριτική γνώση της τραγωδίας, Έλενα Τζελέπη
13.40 – 14.20	Τι θα μπορούσε να είναι μια δίκαιη κριτική σήμερα; Θωμάς Συμεωνίδης
14.20 – 15.10	Διάλειμμα
IV. Κριτικές πρακτικές της γραφής Συντονισμός: Θωμάς Συμεωνίδης	
15.10 – 15.50	Το επίμονο ίχνος του Υψηλού στην αυτοβιογραφική γραφή της Louise Glück, της Eve Sedgwick και της Maggie Nelson, Αγγέλα Γιώτη
15.50 – 16.40	Μιλώντας απ' τον τόπο της πληγής: η σκηνική γραφή της Carolina Bianchi ως επιτελεστική κριτική, Μάριος Χατζηπροκοπίου
Στρογγυλή τράπεζα II : Η ευαναγνωσιμότητα ως αξιολογικό κριτήριο	
16.40 - 17.40	Συμμετέχουν: Ο. Απέργης, Α. Γιώτη, Β. Ρούσου, Ν. Σινιόσογλου, Μ. Τοπάλη Συντονισμός: Π. Ιωαννίδης
17.40 – 18.00	Διάλειμμα
V. Πολιτισμικές πρακτικές της κριτικής Συντονισμός: Νίκη Χαλκιαδάκη	
18.00 – 18.40	Τρόποι να διαβάζουμε, τρόποι να είμαστε: ο μποβαρισμός μας, Σοφία Ιακωβίδου
18.40 – 19.20	Λογοτεχνική κριτική στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Ελένη Παπαργυρίου
Στρογγυλή τράπεζα III : Πώς αλλάζει ο κόσμος; Γνώση, ερμηνεία, κριτική	
19.20 – 20.20	Συμμετέχουν: Σ. Ιακωβίδου, Π. Κολαΐτη, Π. Μάρβιν, Ν. Χαλκιαδάκη, Θ. Χιώτης Συντονισμός: Κ. Ηλιοπούλου

Κυριακή 29.3.2026 • 10.00 – 13.30	
VII. Αρχαιολογίες και μέθοδοι του κριτικού λόγου	
Συντονισμός: Παυλίνα Μάρβιν	
10.00 – 10.40	Μετάφραση και κριτική στο παγκόσμιο χωριό, Μαρία Αγαθαγγελίδου
10.40 – 11.20	Η καρέκλα, τα κριτήρια, και ο Μερλώ-Ποντύ, Παναγιώτης Ιωαννίδης
11.20 – 12.00	Ο Σύνθετος Οργανισμός, Πατρίτσια Κολαίτη
12.00 – 12.40	<i>Narcissus interruptus</i> : αλήθεια, στρατήγημα και η κατασκευή του ποιητικού υποκειμένου, Θοδωρής Χιώτης
Απολογισμός	
12.45 – 13.30	Π. Ιωαννίδης, Κ. Ηλιοπούλου, Π. Μάρβιν, Θ. Συμεωνίδης, Ν. Χαλκιαδάκη
~ Τέλος εργασιών συνεδρίου ~	

Οργανωτική Επιτροπή

Κατερίνα Ηλιοπούλου (συγγραφέας, διευθύντρια του περιοδικού «ΦΡΜΚ»,
πρόεδρος του «Δικτύου Συγγραφέων»)

Παναγιώτης Ιωαννίδης (ποιητής, κριτικός,
επιμελητής του «Με τα λόγια (γίνεται)»)

Θωμάς Συμεωνίδης (συγγραφέας,
διδάσκων Αισθητικής και Φιλοσοφίας ΑΣΚΤ και ΑΠΘ)

Συντονισμός Συνεδρίου: **Παυλίνα Μάρβιν** (συγγραφέας, Δρ. Ιστορίας)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ και ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

~ Σημείωση της ΟΕ: Όλα τα κείμενα (περιλήψεις και βιογραφικά σημειώματα) δημοσιεύονται ακριβώς όπως τα συνέταξαν οι ομιλητ/ρι/ες, χωρίς επιπρόσθετη επιμέλεια ή διορθώσεις.

Μαρίνα Αγαθαγγελίδου (συγγραφέας-μεταφράστρια)

Μετάφραση και κριτική στο παγκόσμιο χωρίο

Η λογοτεχνική μετάφραση ήταν και παραμένει μια κρίσιμη δραστηριότητα, απολύτως συνυφασμένη με τον διεθνικό χαρακτήρα της λογοτεχνίας και τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Ένα μεγάλο ποσοστό της εγχώριας εκδοτικής παραγωγής καλύπτεται σταθερά από τίτλους μεταφρασμένης λογοτεχνίας. Με ποια κριτήρια επιλέγονται όμως τα προς μετάφραση βιβλία και τι δηλώνουν τα κριτήρια αυτά για τον τρόπο που κατανοούμε και σχετιζόμαστε με την εποχή μας; Μια διερεύνηση αυτού του ερωτήματος αναδεικνύει το ζήτημα της σχέσης της μετάφρασης με την κριτική. Συγχρόνως, αποκαλύπτει πολλά για το προφίλ των επιμέρους εκδοτικών οίκων και τη λειτουργία του εκδοτικού συστήματος εν γένει και φέρνει στο προσκήνιο τις πολλαπλές σχέσεις της πρωτότυπης, εγχώριας λογοτεχνίας με τη μεταφρασμένη λογοτεχνία. Φωτίζοντας την αλληλεπίδραση μεταξύ μετάφρασης και κριτικής, η παρούσα ανακοίνωση θα εστιάσει, τέλος, στην κριτική της μετάφρασης, που συνδέεται με το ζήτημα της ορατότητας των μεταφραστών και μεταφραστριών και της κατανόησης της φύσης της δημιουργικής τους εργασίας – κατανόηση που καθίσταται, εξαιτίας της επέλασης της τεχνητής νοημοσύνης, ακόμη πιο αναγκαία σήμερα.

~ Η **Μαρίνα Αγαθαγγελίδου** γεννήθηκε το 1984 στην Αθήνα. Σπούδασε θεατρολογία στο ΕΚΠΑ και λογοτεχνική μετάφραση στο ΕΚΕΜΕΛ και στη συνέχεια έκανε διδακτορικό στο Ινστιτούτο Θεατρολογίας του Freie Universität Berlin. Ζει στο Βερολίνο από το 2010 και εργάζεται στον λογοτεχνικό οργανισμό Haus für Poesie. Μεταφράζει γερμανόφωνη λογοτεχνία και θεωρία και είναι μέλος της συντακτικής ομάδας του εξαμηνιαίου περιοδικού λογοτεχνικής μετάφρασης *Το Παράσιτο*. Από τις εκδόσεις Πατάκη κυκλοφορεί το πρώτο της μυθιστόρημα, *Ρεπεράζ* (2025).

Αθηνά Αθανασίου (Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Η λογοτεχνία ως κριτική θεωρία: Ορίζοντες της ανάγνωσης

Το να διαβάζουμε τη λογοτεχνία ως θεωρία και τη θεωρία ως λογοτεχνία σημαίνει να επιτρέπουμε και στις δυο να βγαίνουν εκτός εαυτού, εκτός των κληρονομημένων κανόνων και κανονικοτήτων τους. Αυτή η θέση συνδέεται με τη δυνατότητα να αναδιαμορφώνουμε κριτικά τις αναγνώσεις της κριτικής θεωρίας, δεδομένου ότι εκείνο που καθιστά δυνατή μια κριτική θεωρία που ανταποκρίνεται στο ζοφερό παρόν μας είναι ίσως η συνεχής δέσμευσή της να μετατοπίζει τους καθιερωμένους όρους του δυνατού. Στο πλαίσιο της συζήτησής της σχετικά με την αισθητική εκπαίδευση, η Gayatri Chakravorty Spivak καταθέτει μια μελαγχολική ελπίδα για τη μετασχηματιστική δύναμη της ανάγνωσης: “ίσως το λογοτεχνικό [the literary] μπορεί ακόμη να κάνει κάτι. Ή ίσως και όχι” [1]. Εκκινώντας από το διπλό «ίσως» στη διατύπωση της Spivak, θα εστιάσω στην πράξη της ανάγνωσης ως διαρκή, εφήμερη και ατελή άσκηση στο αδύνατο δυνατό.

[1] Gayatri Chakravorty Spivak, *An Aesthetic Education in the Era of Globalization*. Κέμπριτζ: Harvard University Press, 2012, σ. 30.

~ Η **Αθηνά Αθανασίου** είναι Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Σπουδών Φύλου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν: σύγχρονη κριτική θεωρία, φεμινιστική και queer θεωρία, πολιτικές μνήμης και πένθους, βιοπολιτική, μεταποικιακή κριτική. Κάποια από τα βιβλία της: *Agonistic Mourning: Political Dissidence and the Women in Black* (2017), *Dispossession: The Performative in the Political* (με το Judith Butler, 2013), *Η Κρίση ως «Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης»* (2012), *Ζωή στο Όριο: Δοκίμια για το Σώμα, το Φύλο και τη Βιοπολιτική* (2007), *Imaginable Futures? Temporality and Critique Now* (επίκειται).

Ορφείας Απέργης (ποιητής)

Στο Πατριαρχείο ή στο Άγιον Όρος; Μια λειτουργική αλληγορία του κριτικού λόγου

Ο κριτικός λόγος έχει καταλήξει να είναι ερμηνευτικός λόγος. Αντί να μιλάει για αξία, μιλάει για σημασία. Κατ’ αυτόν, δεν έχει σημασία η αξία – αξία έχει η σημασία. Το παρόν άρθρο αρχικά περιγράφει εν συντομία πώς φτάσαμε ως εδώ. Καταγράφει, δηλαδή, μια μικρή «αρχαιολογία» του κριτικού λόγου, από τη λατρεία του κανόνα, ως την αυτοκατάργησή του και το κριτικό αδιέξοδο που επακολούθησε και επακολουθεί, με ενδιάμεσους σταθμούς την άνοδο της «Νέας Κριτικής» των Richards και Leavis μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, την αδυναμία αυτής να ανταποκριθεί στον «σπαραγμένο κόσμο» του μοντερνισμού και του «αιώνα των άκρων», και την ανάδυση της ερμηνείας ως κριτικής λύσης για τη νέα εποχή. Εστιάζει κατόπιν στη δυνατότητα νέας μεθόδου, προτείνοντας μια θεώρηση του κριτικού λόγου που βασίζεται στις (θεολογικές/λειτουργικές) έννοιες της περιχώρησης και της ιδιορρυθμίας, σε διάλογο με τα βιβλία του Roland Barthes *O Roland Barthes* του Roland Barthes (1975/1977) και *Πώς να ζεις μαζί* (2013).

~ Ο **Ορφείας Απέργης** είναι ποιητής. Δημοσιεύει σε λογοτεχνικά περιοδικά και εφημερίδες από το 2006. Πρόσφατα βιβλία του: *Τύφλαντ* (ποιήματα, 2024), *Η Επιτροπή* (μυθιστόρημα, 2021).

Αγγέλα Γιώτη (Αν. Καθηγήτρια Συγκριτικής και Νεοελληνικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης)

Το επίμονο ίχνος του Υψηλού στην αυτοβιογραφική γραφή της Louise Glück, της Eve Sedgwick και της Maggie Nelson

Στην αυτοβιογραφική γραφή των Louise Glück, Eve Sedgwick και Maggie Nelson, η αναμέτρηση με το Υψηλό επαναπροσδιορίζεται ριζικά, υπερβαίνοντας το ρομαντικό δέος αλλά και τη μεταμοντέρνα αναβίωση της έννοιας από το 1980. Το ίχνος του παραμένει επίμονο, καθώς μετατοπίζεται προς μια ενδοσκοπική, σωματική και συχνά τραυματική εμπειρία: από τη δωρικότητα του πένθους, έως την queer ευαλωτότητα, τις βιολογικές μεταμορφώσεις, τις ανατροπές της σχεσιακότητας και τη ρευστότητα της ταυτότητας. Αυτή η εσωτερική, συνυφασμένη με μια πλήρη αφομοίωση του Υψηλού, το αναδεικνύει πλέον ενσταλαγμένο σε μια αισθητική μιμητισμού και απλότητας. Κοινό σημείο των τριών είναι η χρήση της αυτοβιογραφίας ως πεδίου όπου η ίδια η γραφή καθίσταται σταδιακά ρευστή ειδολογικά, ακολουθώντας μια κλιμάκωση από τη μία δημιουργό στην επόμενη. Μετακινούμενο μεταξύ λογοτεχνικής αφήγησης και κριτικής, το αυτοβιογραφικό υποκείμενο μετασχηματίζει το βίωμα σε νέα γνώση. Το Υψηλό από αισθητική ποιότητα, γίνεται μια βιωμένη πρακτική που κατοικεί στις ρωγμές μεταξύ σώματος, λόγου και υποκειμενικότητας.

~ Η **Αγγέλα Γιώτη** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια Συγκριτικής και Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Από το 2010 έως το 2019, εργάστηκε ως ερευνήτρια και εντεταλμένη διδάσκουσα στην Έδρα Νεοελληνικών Σπουδών του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου (FU Berlin), ενώ το 2015-2016 ήταν Επισκέπτρια Καθηγήτρια στο Ludwig-Maximilians Universität του Μονάχου. Από το 2019 έως το 2023, ήταν επίκουρη καθηγήτρια Νέας Ελληνικής Φιλολογίας, στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Δίδαξε, επίσης, στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (2009-2010) και στο ΑΠΘ (2013-2014). Συμμετείχε σε ερευνητικά προγράμματα ευρωπαϊκών και εθνικών φορέων (FU-Berlin, Einstein Stiftung Berlin, Centrum Modernes Griechenland Berlin, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, ΕΚΠΑ, ΕΚΕΒΙ). Έχει δημοσιεύσει, μεταξύ άλλων, τη μελέτη «Περί βάθους ή στους αντίποδες του ύψους» (επίμετρο στο Αλεξάντερ Πόουπ, *Περί βάθους, Αντίποδες*, 2015) και τα βιβλία *Ο Κάλβος στα ίχνη του «Λογγίνου»: ένας άνθρωπος των γραμμάτων στην Ευρώπη του 19^{ου} αι.* (Αντίποδες, 2019), *Μεταπολεμικές δοκιμές πολιτικού λυρισμού. Συνομιλίες με τον Κάλβο. Παλαμάς-Καρυωτάκης, Σικελιανός-Σεφέρης, Ρίτσος-Λεοντάρης* (Αλεξάνδρεια, 2021) και *Η κριτική στον αστερισμό του «γερμανισμού». Φιλολογοί, ποιητές και στοχαστές στον ιόνιο χώρο* (CeMoG/Romiosini, 2023).

Κάρεν Έμεριχ (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Συγκριτικής Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο Πρίνστον, ΗΠΑ)

Η μετάφραση ως λογοτεχνική κριτική

Εδώ και καιρό, μεταφραστές και μελετητές της μετάφρασης επιχειρηματολογούν για τη «δημιουργική» φύση της λογοτεχνικής μετάφρασης. Υποστηρίζουν δηλαδή ότι η μετάφραση παρατείνει τη ζωή και την εμβέλεια ενός λογοτεχνικού έργου όχι μόνο μέσα στο χρόνο, αλλά μέσω της δημιουργικής διαδικασίας της «επιαναγραφής» του σε άλλη γλώσσα. Στην ομιλία αυτή θα εξετάσω τη μετάφραση ως μια διαδικασία που ασκεί την ίδια κριτική λειτουργία με ένα κείμενο λογοτεχνικής κριτικής, παρόλο που η μορφή του κειμένου που παράγεται από την μετάφραση είναι διαφορετική—θα λέγαμε ότι είναι μια αναπαράσταση του λογοτεχνικού έργου, παρά ένας κριτικός στοχασμός πάνω σε αυτό. Με άλλα λόγια, θα εξετάσω τη μετάφραση ως μια διαδικασία που καταλήγει σε μια αναπαράσταση ενός λογοτεχνικού έργου που είναι, ταυτόχρονα, και ένας κριτικός στοχασμός πάνω στο ίδιο το έργο.

~ Η **Κάρεν Έμεριχ** είναι μεταφράστρια ελληνικής λογοτεχνίας στα αγγλικά και καθηγήτρια συγκριτικής λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Πρίνστον στις Η.Π.Α. Έχει μεταφράσει βιβλία του Γιάννη Ρίτσου, της Ελένης Βακαλό, του Μίλτου Σαχτούρη, της Άλκης Ζέη, του Βασίλη Βασιλικού, της Μαργαρίτας Καραπάνου, της Έρης Σωτηροπούλου, της Αμάντας Μιχαλοπούλου, του Χρήστου Οικονόμου, της Σοφίας Νικολαΐδου, και της Κάλλιας Παπαδάκη, μεταξύ άλλων. Επίσης έγραψε το ακαδημαϊκό βιβλίο *Literary Translation and the Making of Originals* (2017), ενώ τρεχόντως ολοκληρώνει ένα βιβλίο για τη σχέση ιθαγένειας και λογοτεχνίας στα ελληνικά γράμματα.

Σοφία Ιακωβίδου (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)

Τρόποι να διαβάζουμε, τρόποι να είμαστε: ο μποβαρισμός μας

Ποια είναι η σχέση του ατόμου με τη μυθοπλασία; Πώς οδηγείται κανείς, μέσα από αυτήν τη σχέση, στο δικό του ταυτοτικό bricolage; Όπως συμβαίνει συχνά, όταν αναζητούμε ένα νέο τρόπο να μιλήσουμε για μια θεμελιώδη διαδικασία, προσκρούουμε σε έννοιες, συλλήψεις, και τρόπους παλιούς, που όχι απλώς δεν παύουν να ισχύουν και σήμερα, αλλά καταυγάζουν τη σημερινή συνθήκη. Μπορεί να ακούγεται παράδοξο, αλλά μια έννοια που αναδύθηκε στο γύρισμα του 19^{ου} με τον 20^ο αι, ο μποβαρισμός, που φέρει μέσα της όλη την υπερβολή της ταύτισης με μυθοπλαστικούς ήρωες και κόσμους, τις χιμαιρικές αναμονές, το χάσιμο μέσα σε ψευδαισθήσεις, ότι ακριβώς χαρακτήριζε την ηρωίδα του Φλομπέρ, ισχύει σε εντυπωσιακό βαθμό και σήμερα. Ο Jules de Gaultier που την εισήγαγε, έκανε ήδη λόγο, το 1902, πηγαίνοντας πέρα από το μυθιστόρημα του Φλομπέρ, για μια ολόκληρη τάση της κοινωνικής ψυχολογίας: το να ζεις δια μεσολαβήσεων, ακολουθώντας δοσμένα πρότυπα, τρόπους του είναι, που σου υπέδειξε κάποιος άλλος. Πρόκειται για την «επιθυμία να είσαι άλλος», όπως συντομογραφικά έχει επικρατήσει να νοείται η έννοια του μποβαρισμού. Αν και επί μακρόν θεωρήθηκε ότι η τάση αυτή εξέφραζε μια παθολογία, την απουσία διάκρισης μεταξύ μυθοπλασίας και ζωής (την ίδια την Έμμα και πάμπολλες από τις μετέπειτα μυθιστορηματικές, κινηματογραφικές κ.ά. εκδοχές της, αυτή η σύγχυση την οδηγεί στην καταστροφή), από τον Λακάν και εξής νοείται ως η «φυσιολογική σχέση που το άτομο διατηρεί με τις ιδεατές του εικόνες». Πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα, σύγχρονοι μελετητές όπως η Marielle Macé αναγνωρίζουν ότι ο μποβαρισμός έβλεπε εξαρχής στο μέλλον: γιατί κατέστησε την ανάγνωση ένα χώρο όπου το υποκείμενο βρίσκει νέες μορφές του, καθώς δεν κυριαρχεί απλώς μια κίνηση ψυχολογικής συμμετοχής στο κείμενο, αλλά μια ικανότητα φαντασιακής διαφοροποίησης. Σε μια τέτοια θεώρηση η ανάγνωση δεν νοείται μόνο ως μια μορφή εμπειρίας, αλλά ως μια μορφή επιτέλεσης. Θα μπορούσε κάτι τέτοιο να αφορά σε όλη την γκάμα των αναγνωστών, από τους πιο συστηματικούς, τους λεγόμενους ειδικούς, μέχρι τους παντελώς αδιάφορους για τη λογοτεχνία, που σκρολάρουν διαρκώς διαφορετικά βίντεο και μηνύματα στο smartphone; Με ποιους τρόπους προσπαθούμε να συντηρούμε όλοι κόσμους των οποίων αποτελούμε το φαντασιακό επίκεντρο;

~ Η **Σοφία Ιακωβίδου** σπούδασε Νεοελληνική Φιλολογία στο ΑΠΘ και θεωρία της λογοτεχνίας στο Παρίσι (Paris IV, INALCO) και το Μπέρμινγκχαμ. Έχει διδάξει νεοελληνική λογοτεχνία και θεωρία λογοτεχνίας στα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων, Δ. Μακεδονίας, ΑΠΘ και δημιουργική γραφή στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Είναι Αναπληρώτρια καθηγήτρια Νεοελληνικής λογοτεχνίας στο ΔΠΘ (ΤΕΕΠΗ). Βιβλία της: *G. Ioannou, le corps de l'œuvre. Psyché de l'écrivain, sociopoétique de l'œuvre* (ANRT), *Inter-esse. Θέματα και ερμηνευτικές προσεγγίσεις στη νεοελληνική λογοτεχνία* (Gutenberg).

Παναγιώτης Ιωαννίδης (ποιητής, κριτικός, επιμελητής του «Με τα λόγια (γίνεται)»)

Η καρέκλα, τα κριτήρια, και ο Μερλώ-Ποντύ

Στην τριμερή αυτή, ανακοίνωση, πρώτον, θα επιβεβαιωθεί συνοπτικά ότι κριτήρια –και δη αισθητικά– χρησιμοποιούμε συνεχώς – συνεπώς και όταν συζητάμε για την σημασία και την αξία κάθε έργου τέχνης. Δεύτερον, θα γίνει μια σύντομη διάκριση των ποικίλων ειδών λόγου για την λογοτεχνία, ανάλογα με την στόχευσή τους και τα συμφραζόμενά τους: δημοσιογραφική παρουσίαση· βιβλιοκριτική· λογοτεχνική κριτική· φιλολογική κριτική· χρήση του λογοτεχνικού έργου σε μελέτες άλλων πεδίων. Τρίτον, θα επιχειρηθεί η διατύπωση ενός κριτικού πλαισίου για την ποίηση, βασισμένου στην θεώρησή της ως *χώρου* που επιτρέπει ή/και επιβάλλει την κίνηση των αναγνωστ/ριών εντός του, προξενώντας ένα πολυαισθητηριακό βίωμα. Εμπνεόμενα από τις φαινομενολογικές προσεγγίσεις του Μ. Μερλώ-Ποντύ για την σύγχρονη ζωγραφική, του Γ. Πάλλασμα για την αρχιτεκτονική, και του Γ. Χαμπλάκη για την αρχαιολογία, η πρόταση αυτή, της ποίησης ως χώρου πολυαισθητηριακής βίωσης, δοκιμάζει να επεκτείνει την έννοια του ποιήματος ως «πεδίου σύνθεσης» (Ρ. Ντάνκαν) αλλά και ως «χώρου λέξεων» (Σ. Μαλλαρμέ, κατά Ζ. Ρανσιέρ).

~ Ο **Παναγιώτης Ιωαννίδης** (Αθήνα, 1967) είναι ποιητής, κριτικός, και δοκιμογράφος. Έχει εκδώσει τα ποιητικά βιβλία: *Το σωσίβιο* (2008), *Ακάλυτος* (2013), *Πολωνία* (2016 – υποψήφιο για το Κρατικό Βραβείο και για το Βραβείο του «Αναγνώστη»), *Ρινόκερος* (2020)· το θραύσμα έργου εν προόδω, *Προς Αριστόδικον* (2016)· και δοκίμια στα συλλογικά βιβλία: *Ποίηση και Κρίση* (2013), *Μια συζήτηση για την ποίηση τώρα* (2018), και *Τι μας μαθαίνει η τέχνη* (2020). Ποιήματά του έχουν περιληφθεί σε δύο ελληνικές και πέντε ξενόγλωσσες ανθολογίες· ο ίδιος μεταφράζει από τα αγγλικά, τα γαλλικά και τα ιταλικά. Είναι ιδρυτής και επιμελητής των ποιητικών εκδηλώσεων «Με τα λόγια (γίνεται)» (2011-)· διευθύνει το διαδικτυακό περιοδικό «Με τα λόγια / Περιοδικό» (2025-)· και είναι μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού ποίησης, θεωρίας και εικαστικών, «ΦΡΜΚ» (2013-). Υπήρξε υπεύθυνος για την ποίηση στο περιοδικό «The Books' Journal» (2013-2025) και founding poetry editor (2019-2021) του αγγλόγλωσσου ιστότοπου για τα εικαστικά, «und.Athens».

Πατρίτσια Κολαίτη (ποιήτρια και φιλόσοφος, Λέκτορας στο New York College Athens)

Ο Σύνθετος Οργανισμός

Θα αντλήσω από εμπειρικά ευρήματα της λογοτεχνικής/καλλιτεχνικής δημιουργίας και πρόσληψης για να προωθήσω έναν αμοιβαία μετασχηματιστικό διάλογο μεταξύ της Θεωρίας της Συνάφειας (Relevance Theory - RT), της Θεωρίας ενσωμάτωσης (embodiment) και του αφεκτιβισμού (affectivism) και να παρουσιάσω το ανθρώπινο ον ως σύνθετο οργανισμό, καθοδηγούμενο από διαισθητικές προσδοκίες για αντιληπτική, συναισθηματική, όσο και γνωστική, συνάφεια. Αυτός ο διάλογος δυνητικά επεκτείνει τη Θεωρία της Συνάφειας σε μια ενσωματωμένη και ενακτιβιστική κατεύθυνση, ενώ ταυτόχρονα εμπλουτίζει την τρέχουσα έρευνα στην ψυχολογία, τις νευροεπιστήμες και τις γνωστικές και συναισθηματικές επιστήμες με μοντέλα ψυχολογικών και συναισθηματικών φαινομένων που βασίζονται στα ωφέλιμα αποτελέσματα και την συνάφεια. Αυτή η νέα σύνθετη προσέγγιση, θα μπορούσε να εξηγήσει την προσαρμοστική επιτυχία των ανθρώπινων οργανισμών ως συνδεδεμένη με συμμαχίες νου-σώματος που είναι ενσωματωμένες σε οικολογικά ρεαλιστικά περιβάλλοντα, ενώ η ψυχολογία, οι νευροεπιστήμες και οι γνωστικές και συναισθηματικές επιστήμες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τη χαρτογράφηση του ρόλου που διαδραματίζει η ανθρώπινη αναζήτηση για ωφέλιμα αποτελέσματα και συνάφεια στις σύνθετες σχέσεις διάδρασης μεταξύ νου-σώματος-κόσμου και των ανθρώπινων γνωστικών, συναισθηματικών και αντιληπτικών συστημάτων.

~ Η Δρ. **Πατρίτσια Κολαίτη** είναι κάτοχος PhD από το UCL και εργάζεται ως Λέκτορας στο New York College, Athens. Το καινοτόμο ακαδημαϊκό της έργο έχει τιμηθεί με βραβεία διεθνούς εμβέλειας, όπως το Παράσημο Αριστείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον τίτλο «Διεθνές Ταλέντο-Ανερχόμενη Ηγέτης» της Βρετανικής Ακαδημίας και μία υψηλού κύρους διετή επικορήτηση Marie Curie (Horizon 2020, European Commission), για το ερευνητικό της πρότζεκτ «CogLit» στο πανεπιστήμιο του Brighton. Η Δρ. Κολαίτη έχει συμμετάσχει σε πρωτοπόρα ερευνητικά προγράμματα στο UCL, το UoB και το University of Oxford και είναι συγγραφέας δύο ακαδημαϊκών συγγραμμάτων που κυκλοφορούν από το Cambridge University Press. Ως διδάσκουσα, αναπτύσσει και εφαρμόζει καινοτόμες διαδραστικές μεθόδους διδασκαλίας. Είναι επίσης δημοσιευμένη ποιήτρια πρώτης γραμμής.

Μαρία Μπολέτση (Καθηγήτρια Νεοελληνικών Σπουδών (Έδρα Μαριλένας Λασκαρίδη), Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ· Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Συγκριτικής Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο Λέιντεν)

Προς έναν κριτικό λόγο αλλόκοτου ανθρωπισμού

Αντλώντας από την αναζωπύρωση του αλλόκοτου ως έννοιας και λογοτεχνικού είδους στον 21ο αιώνα, προτείνω την έννοια του αλλόκοτου ανθρωπισμού ως θεωρητικό πλαίσιο για τη διαμόρφωση νέων, υβριδικών μορφών λόγου εντός και πέραν της νεοελληνικής λογοτεχνίας και κριτικής. Οι σύγχρονες εμπειρίες διασταυρούμενων κρίσεων—ιδιαίτερα αισθητές στην Ελλάδα—υπερβαίνουν καθιερωμένα φαντασιακά και καθιστούν αναγκαίους πειραματικούς τρόπους γραφής και ανταπόκρισης στο παρόν. Στο πλαίσιο αυτό, ανιχνεύω μια πρόσφατη *στροφή προς το αλλόκοτο* στη λογοτεχνία, τέχνη, θεωρία, πολιτική και οικολογία, η οποία αμφισβητεί θετικιστικά και ορθολογιστικά σχήματα. Η στροφή αυτή περιλαμβάνει αφηγήσεις, φόρμες και αναπαραστασιακές πρακτικές που συμπλέκουν πραγματικότητα και μυθοπλασία, ανθρώπινες και μη ανθρώπινες κλίμακες, μετασχηματίζοντας τον ρεαλισμό για να αρθρώσουν εναλλακτικές θεωρήσεις του κόσμου. Ο αλλόκοτος ανθρωπισμός εδράζεται σε μια αγωνιστική σύμπλεξη ανθρωπιστικής και μεταανθρωπιστικής σκέψης: αντιτίθεται τόσο στον ανθρώπινο εξαιρετισμό του Δυτικού ανθρωπισμού όσο και σε μεταανθρωπιστικές τάσεις που απορροφούν το ανθρώπινο και το μη-ανθρώπινο σε αδιαφοροποίητες συναρθρώσεις, και διατηρεί ένα εύθραυστο ανθρώπινο σημείο αναφοράς ως προϋπόθεση για την άρθρωση ευθύνης, ηθικής μέριμνας και κριτικής. Σε διάλογο με κριτικές εκδοχές του ανθρωπισμού, όπως του Edward Said, που εστιάζουν σε πολλαπλές οπτικές και στους τρόπους που κυρίαρχες και περιθωριοποιημένες φωνές συνδιαμορφώνονται, ο αλλόκοτος ανθρωπισμός επεκτείνει τους τρόπους σχετιζομαι από το διαπολιτισμικό στο διαειδικό πεδίο.

~ Η **Μαρία Μπολέτση** είναι καθηγήτρια Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ (Έδρα Μαριλένας Λασκαρίδη) και αναπληρώτρια καθηγήτρια Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο του Λέιντεν. Το έργο της κινείται στα πεδία της συγκριτικής λογοτεχνίας, πολιτισμικής ανάλυσης, λογοτεχνικής θεωρίας, νεοελληνικής λογοτεχνίας, και ιστορίας εννοιών. Έχει γράψει τα βιβλία *Barbarism and Its Discontents* (Stanford University Press, 2013), *Specters of Cavafy* (University of Michigan Press, 2024) και *Barbarian: Explorations of a Western Concept in Theory, Literature and the Arts*, 2 τόμ. (με τον Μ. Winkler και άλλους· Metzler 2018 & 2023). Πρόσφατα συνεπιμελήθηκε τους τόμους (*Un*) *timely Crises* (Palgrave 2021) και *Languages of Resistance, Transformation, and Futurity in Mediterranean Crisis-Scapes* (Palgrave 2020), καθώς και τα ειδικά τεύχη *Literature and Public World Making* (Parallax, 2024) και *Greece and the South* (Journal of Greek Media and Culture, 2022). Η τρέχουσα έρευνά της επικεντρώνεται στο είδος του αλλόκοτου (*weird*) και τις «μεταφορές» του από τη λογοτεχνία στην οικολογία, θεωρία και πολιτική.

Ελένη Παπαργυρίου (Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών)

Λογοτεχνική κριτική στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Στην ανακοίνωση θα εξεταστεί το είδος μιας μη εξειδικευμένης ή, αλλιώς, λαϊκής λογοτεχνικής κριτικής (όπως θα μπορούσαμε να αποδώσουμε τον όρο *vernacular criticism*) που διαμορφώνεται από αναγνώστες και αναγνώστριες σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook, το Instagram και το Tik Tok, καθώς και πλατφόρμες αγοράς ή προώθησης του βιβλίου όπως η Amazon ή η Goodreads. Πρόθεσή μας είναι να στοχαστούμε πάνω στα εξής ερωτήματα: πώς συνεισφέρουν οι παραπάνω ψηφιακές πλατφόρμες στην ανάπτυξη μιας διαφορετικής αλλά εξαιρετικά επιδραστικής κριτικής έκφρασης και ποια είναι ακριβώς τα λειτουργικά χαρακτηριστικά τους που συμβάλλουν στη δημιουργία της; Πώς γίνεται η πράξη της ανάγνωσης ταυτόχρονα και πράξη κριτικής και για τι είδους ανάγνωση μιλάμε; Πώς εξαλείφονται τα όρια μεταξύ συγγραφέων και κοινού; Τι σημαίνει ο όρος *book influencer* και πώς εγγράφεται στα παραδοσιακά όρια και προϋποθέσεις της κριτικής όπως διαμορφώθηκε σε μια αναλογική εποχή; Τέλος, θα συζητηθούν οι αλλαγές που συντελούνται σε δίκτυα προώθησης του βιβλίου εξαιτίας της ολοένα αυξανόμενης παρουσίας αυτού του είδους της ψηφιακής κριτικής και πώς επηρεάζει γενικότερα την πράξη της γραφής και της ανάγνωσης.

~ Η **Ελένη Παπαργυρίου** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών και διδάσκει στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών «Δημιουργική Γραφή» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Έχει διδάξει νέα ελληνική και συγκριτική λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, στο King's College London, στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τις διαπολιτισμικές λογοτεχνικές σχέσεις, τη σύνδεση της λογοτεχνίας με τον οπτικό πολιτισμό της φωτογραφίας και, πρόσφατα, τις ψηφιακές λογοτεχνικές σπουδές. Από κοινού με την Βασιλική Κολοκοτρώνη (University of Glasgow) είναι αρχισυντάκτρια του έγκριτου επιστημονικού περιοδικού *Journal of Greek Media and Culture*.

Βαρβάρα Ρούσου (Διδάσκουσα, Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας Τέχνης, ΑΣΚΤ)

Ζητήματα μορφής και στιχουργίας στη σύγχρονη ποίηση: ένα έλλειμμα της κριτικής;

Η εισήγηση εξετάζει τη θέση της μορφολογικής ανάλυσης στην κριτική της σύγχρονης ποίησης και τα αίτια της κριτικής αμχανίας απέναντι σε ζητήματα μετρικολογίας, στιχουργικής και γενικότερα μορφής. Ξεκινώντας από σύγχρονες συζητήσεις περί μορφής/φόρμας (κρίση ελεύθερου στίχου, έμμετρη ποίηση κλπ), αντλώντας από τη νεότερη θεωρία περί μορφής (ως τάξη που οργανώνει αισθητική και κοινωνική εμπειρία, ως υλική υπόσταση του ποιήματος, ως «κατασκευή» κλπ) και στη βάση της μορφολογικής πρωτεύουσας της σύγχρονης ποίησης (από αυστηρά έμμετρες φόρμες έως την διάλυση/κατάργηση του στίχου και το πεζό ποίημα) διερευνάται αφενός το πεδίο της σύγχρονης ποίησης ως προς τις μορφολογικές τάσεις αφετέρου, και κυρίως, κατά πόσον υπάρχει περιθωριοποίηση της μορφικής ανάλυσης στην κριτική συγκριτικά με τις θεματικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις/αναλύσεις. Εξετάζονται ερωτήματα όπως: Πόσο οι κριτικοί γνωρίζουν και αναγνωρίζουν στοιχεία της ιστορίας των μορφών; Ποια στοιχεία μορφής επισημειώνουν συνήθως οι κριτικές; Πώς διαχειρίζονται τις μορφικές/στιχουργικές επιλογές των δημιουργών σε σχέση με τις θεματικές του έργου τους;

~ Η **Βαρβάρα Ρούσου** είναι μέλος Ε.Δ.Ι.Π. του τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας Τέχνης της Α.Σ.Κ.Τ. Ασχολείται συστηματικά με την κριτική της ποίησης σε έντυπα και διαδικτυακά περιοδικά. Έχει λάβει μέρος σε διεθνή συνέδρια και σε συλλογικούς τόμους. Έγραψε το επίμετρο και επιμελήθηκε την έκδοση του έργου της Αντωνούσας Καμπούρακη, *Ποιήματα Τραγικά* (2020) και συνεπιμελήθηκε με τη Σοφία Ντενίσον τον τόμο *Με την πένα σπαθί. Κείμενα Ελληνίδων για τον Αγώνα του 1821* (2024). Για το 2026 ετοιμάζεται η κυκλοφορία δυο μελετών: μια για τη γυναικεία ποίηση του 19^{ου} αιώνα και μια για την σύγχρονη ελληνική ποίηση και την κριτική της.

Νικήτας Σινιόσογλου, συγγραφέας

Πολιτι(σμι)κοί 'περιορισμοί' στη λογοτεχνική γραφή: Πολιτική ορθότητα, δικαιωματισμός, και 'επιβεβλημένες' θεματικές στη σύγχρονη λογοτεχνία και στην πρόσληψή της

Φανταστείτε μια γραφή δυνατή και γνήσια που μεταφέρει ιδέες δυσάρεστες, ακόμη και απαράδεκτες — από αυτές που χαρακτηρίζονται *μισογυνικές, μισάνθρωπες, ρατσιστικές*, πάντως ιδέες που οβελίζονται από τα σχολεία, απορρίπτονται από την κοινωνία και την κριτική, *βεβαίως ακυρώνονται* από κάθε λογοτεχνική παρέα που βάζει μπροστά τον *συνάνθρωπο*. Φανταστείτε, τώρα, το ανάποδο: μια γραφή άτονη και κάπως επιφανειακή, που όμως παλεύει για έναν καλύτερο κόσμο, υπό την έννοια ότι εργάζεται για την *ενδυνάμωση* ομάδων και προβάλλει —γιατί όχι και συνθηματολογικά— τα *δικαιώματα* της μιας ή της άλλης ομάδας, έχοντας ως προγραμματικό στόχο *μεγαλύτερη ορατότητα*... Αμέσως αποξενώνει την κριτική η πρώτη εκδοχή της γραφής, αυτή του αρνητικού· συγκαταβατικά, ευμενώς ή ενθουσιωδώς αντιμετωπίζεται η δεύτερη... Ματαιοδοξία, βεβαίως, ενδέχεται να κρύβουν αμφότερες· σπέκουλα μασκαρεμένη, όμως, και ρητορικές ποιότητες αντι-λογοτεχνικές και συντεχνιακές, ποια κριτική τολμά να καταγγείλει; Η κριτική μοιάζει να αδιαφορεί για την πιο θεμελιώδη αρχή του δικαίου: αυτήν της αναλογικότητας.

~ Ο **Νικήτας Σινιόσογλου** (Αθήνα 1976) είναι συγγραφέας και διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Cambridge. Πρόσφατα βιβλία: *Ο καρπός της ασθενείας μου. Δοκίμιο με σάρκα και οστά* (Κίχλη 2021)· *Απομονωτήριο Λοιμυόπτητων Ζώων* (Κίχλη 2024). Γράφει για την αστική περιπλάνηση και για τα όρια δοκιμιακού και λογοτεχνικού λόγου.

Θωμάς Συμεωνίδης (συγγραφέας, διδάσκων Αισθητικής και Φιλοσοφίας, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και ΑΠΘ)

Τι θα μπορούσε να είναι μια δίκαιη κριτική σήμερα;

Αναζητώντας ένα ερώτημα που θα μπορούσε να συνοψίσει την προβληματική της σχέσης της λογοτεχνίας με τον σύγχρονο κριτικό λόγο, θα πρότεινα να εξετάσουμε το ερώτημα που έχω επιλέξει για τίτλο. Αυτό προϋποθέτει, καταρχάς, να ορίσουμε τι είναι η λογοτεχνία και τι είναι η κριτική, στην ιστορική και θεωρητική τους εξέλιξη, ώστε να οριοθετήσουμε τον χώρο της προβληματικής μας στο σήμερα. Η έννοια της δίκαιης κριτικής παραπέμπει ασφαλώς στη συνάντηση των θεωριών δικαιοσύνης με την αισθητική, αλλά υποβάλλει επίσης τη σκέψη πάνω στην έννοια της αισθητικής δικαιοσύνης και της θέσης που μπορεί να έχει η αισθητική κατηγορία του ωραίου στον σύγχρονο κριτικό λόγο και στις αισθητικές πρακτικές της γραφής. Ταυτόχρονα, όμως, θα ήθελα να ακολουθήσω και τη διαδρομή που αφορά όχι μόνο το πεπρωμένο της αξιολογικής λειτουργίας, αλλά και τη διαγνωστική λειτουργία της κριτικής στη σχέση της με τη δική της πολιτική, όπως και την ίδια την πολιτική λειτουργία της γραφής.

~ Ο **Θωμάς Συμεωνίδης** είναι συγγραφέας και διδάσκων Αισθητικής και Φιλοσοφίας στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα για τη Διεπιστημονικότητα στον Σχεδιασμό στη Σχολή Αρχιτεκτόνων-Μηχανικών του ΑΠΘ. Διδάσκει επίσης Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Πιο πρόσφατα βιβλία του η μονογραφία *Σχεδιάζοντας το σώμα της γραφής. Αισθητική, πολιτική, φιλοσοφία* (Στερέωμα, 2025) και το μυθιστόρημα *Στοχασμοί για την κοινότητα και τη ζωή και την αγάπη και τη ζωή μετά τη ζωή σε μια εποχή που υπάρχει ένας κύβος στην πλατεία, ένα άνοιγμα λίγο πιο πέρα και ένα δοχείο στο έδαφος* (Εστία, 2022). Είναι επιμελητής του ειδικού τεύχους του περιοδικού *Parallax* με θέμα: *Diagrams of Writing: Figural Aesthetics @ Visual Culture* (Taylor & Francis, 2026). Έχει μεταφράσει έργα του Jacques Rancière στα ελληνικά καθώς και του Samuel Beckett.

Έλενα Τζελέπη (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)

Η κριτική γνώση της τραγωδίας

Μπορεί η τέχνη να μεταποίσει τα όρια αυτού που είναι δημόσια αναγνωρίσιμο ως ζωή και αξιομνημόνευτη απώλεια; Η τέχνη που επιτρέπει να βγουν στην επιφάνεια ιστορίες πολιτικής απώλειας πειραματίζεται με την αφηγηματοποίηση και την ωθεί στα όριά της εξαρθρώνοντας τις θεμελιώδεις παραδοχές και τεχνολογίες της. Αυτή η πειραματική δυνατότητα προϋποθέτει τη συνεχή αμφισβήτηση των δομών γνώσης που εξουσιοδοτούνται από τον δυτικό κανόνα του καθολικού λόγου. Η τέχνη που παρέχει τρόπους παρέμβασης στις κανονιστικές διαμορφώσεις του παρόντος, ανακαλεί και προβληματοποιεί τη μνήμη της κοινότητας μνημονεύοντας τις αποκλεισμένες και απαγορευμένες πτυχές της και αλλάζοντας τους τρόπους με τους οποίους οι αξιώσεις της μνήμης και της λήθης αναγνωρίζονται, βιώνονται και επιτελούνται. Θα ήθελα να σταθώ σε αυτή την παρέμβαση στα αθρήνητα σώματα που έχουν πεταχτεί στην άκρη της πόλης αλλά και τις εξεγερμένες υπεξουσίες γνώσεις που προκύπτουν από αυτές τις αποσιωπήσεις. Πώς πράξεις αντίστασης κινητοποιούν εμπειρίες απώλειας για να ασκήσουν κριτική στις υφιστάμενες σχέσεις εξουσίας; Εστιάζω στην σοφόκλεια Αντιγόνη, όπως και σε σύγχρονες εκδοχές της, που θέτουν υπό αίρεση την οριοθέτηση του πενήσιμου στη δημόσια κοινωνικοσυμβολική σφαίρα της πόλης.

~ Η **Έλενα Τζελέπη** ολοκλήρωσε τις διδακτορικές σπουδές της στη Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο The New School for Social Research, Νέα Υόρκη. Είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος. Έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο Columbia στην Αμερική και ως επισκέπτρια σε άλλα πανεπιστήμια στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αφρική. Έχει υπάρξει ερευνητική εταίρος και επιστημονική συνεργάτιδα στο Center for the Study of Social Difference του Πανεπιστημίου Columbia, στο Birkbeck Institute for the Humanities του Πανεπιστημίου University of London, και στο International Consortium of Critical Theory του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια στο Berkeley. Έχει δημοσιεύσει σε θεματικές που αφορούν την κριτική, την αποδόμηση, και την κοινωνική αλλαγή, την σύνδεση τέχνης και πολιτικής, την πολιτική της διαφοράς. Είναι η επιστημονικά υπεύθυνη της έρευνας «Αντιγόνες: Σώματα της αντίστασης στο σύγχρονο κόσμο» που διερευνά μετασποικιακές και μετασχηματιστικές εκδοχές της σοφόκλειας Αντιγόνης σε διαφορετικές δια-τοπικότητες (χρηματοδότηση ΕΛΙΔΕΚ).

Μαρία Τοπάλη (ποιήτρια, κριτικός)

«Κάνει δουλειά» η κριτική της ποίησης;
Σκέψεις για να ορίσουμε τη συνθήκη μιας ικανοποιητικής άσκησης της στην Ελλάδα κατά το πρώτο τέταρτο της νέας χιλιετίας.

Η τρώση της αυθεντίας στη μεταμοντέρνα παγκοσμιοποιημένη κοινωνία της κυριαρχίας του διαδικτύου και των ΜΚΔ έρχεται να συναντηθεί με την ελληνική ιδιαιτερότητα όσον αφορά τη γραφή, τη δημοσίευση και τη συζήτηση της ποίησης. Η ιδιαιτερότητα αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την μεγάλη κάμψη της ποίησης στο τέλος της περασμένης χιλιετίας και τη δυναμική επαναφορά της με νέους όρους, κατά το πρώτο τέταρτο του 21^{ου} αιώνα. Ο βαθμός στον οποίο η ελληνική αλλά και η έξωθεν κριτική παρακολουθεί (ή όχι) αυτή την εξέλιξη, μας παρέχει ένα πρώτης τάξεως αντικείμενο μελέτης για την κατάσταση, σήμερα, του κριτικού λόγου. Καθώς δε πέρασε ήδη ένα τέταρτο του αιώνα στην καινούρια συνθήκη, μπορούμε να μελετήσουμε, αντίστροφα, και την όποια συνομιλία της καινούριας ποίησης με την κριτική «της». Υπάρχει κάτι τέτοιο; Ή μήπως όλες οι πλευρές βυθίζονται σε μίαν αυτιστική περιδίηση υπό συνθήκες ραγδαίας από-νομιμοποίησης αμοτέρων, του (ποιητικού και κριτικού) λόγου; Θα μπορούσε να ανασχεθεί μια τέτοια εξέλιξη; Τι θα απαιτούσε μια τέτοια ανασχεση;

~ Η **Μαρία Τοπάλη** (γεν. Θεσσαλονίκη, 1964) αποφοίτησε από τη Γερμανική Σχολή Θεσσαλονίκης (1982) και ζει στην Αθήνα. Σπούδασε νομικά σε Αθήνα και Φρανκφούρτη, όπου ήταν υπότροφος του Ιδρύματος Daimler-Benz (1991-1994). Εργάζεται στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και έχει δυο κόρες. Δημοσιεύει ποίηση, μεταφράζει (από τα γερμανικά) και γράφει κριτική. Διετέλεσε μέλος της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού «Ποιητική». Είναι τακτική συνεργάτιδα της εφημερίδας «Η Καθημερινή της Κυριακής», στη στήλη κριτικής της ποίησης. Η τελευταία ποιητική συλλογή της «Μαζί τ' ακούγαμε» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη (2018). Η ανθολογία της «Ποίηση με Πείσμα» εκδόθηκε από τους Αντίποδες (2020) ενώ πρωτοκυκλοφόρησε στα γερμανικά ως *Dichtung mit Biss: Griechische Lyrik aus dem 21. Jahrhundert* (Berlin, Edition Romiosini, 2018). Το 2023 κυκλοφόρησε στα γερμανικά το βιβλίο της «Die Wurzeln lang ziehen» (ποίηση και αυτοβιογραφικό δοκίμιο) (Edition Converso) και το 2025 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη η μετάφρασή της του έργου «Σονέτα στον Ορφέα» του Ρ.Μ. Ρίλκε.

Μάριος Χατζηπροκοπίου (Επίκουρος Καθηγητής Σπουδών Επιτέλεσης και Γραφής, Παν/μιο Θεσσαλίας)

Μιλώντας απ' τον τόπο της πληγής: η σκηνική γραφή της Carolina Bianchi ως επιτελεστική κριτική

Η εισήγηση εξετάζει το κείμενο και την παράσταση *Η Νύφη. Καληνύχτα Σταχτοπούτα* της Βραζιλιάνας συγγραφέα, σκηνοθέτη και περφόρμερ Carolina Bianchi ως μορφή σύγχρονης επιτελεστικής γραφής που συγκροτεί κριτικό λόγο μέσα από την επεξεργασία του τραύματος, της μαρτυρίας και του αρχείου. Αναλύω τη σύνδεση ανάμεσα στην ενσώματη παρουσία της δημιουργού, η οποία υποβάλλεται σε πραγματικό κίνδυνο, ενώπιον των θεατών, και στη γενεαλογία της έμφυλης βίας που επιχειρεί μέσα από ένα πλέγμα διακειμενικών αναφορών –από την αναγεννησιακή ζωγραφική έως τη φεμινιστική περφόρμανς. Αναδεικνύοντας τη μεταίχμιακή συνθήκη του εν λόγω έργου μεταξύ διαφορετικών ειδών –παραστασιακής διάλεξης, περφόρμανς αντοχής, θεάτρου τεκμηρίωσης–, προτείνω πως η Bianchi μεταστοιχειώνει την αυτοβιογραφική αφήγηση σε καλλιτεχνική δημιουργία και κριτική παρέμβαση. Όπως θα υποστηρίξω, η σύνθετη χειρονομία της αρθρώνει το ανεπίωπο της βίας επινοώντας μια διαλογική γραμματική της οδύνης και επιτελώντας μια επιστημολογία της μνημόνευσης που κρατά ανοιχτό το πένθος, συνεχίζει τον αγώνα και αρνείται την κάθαρση.

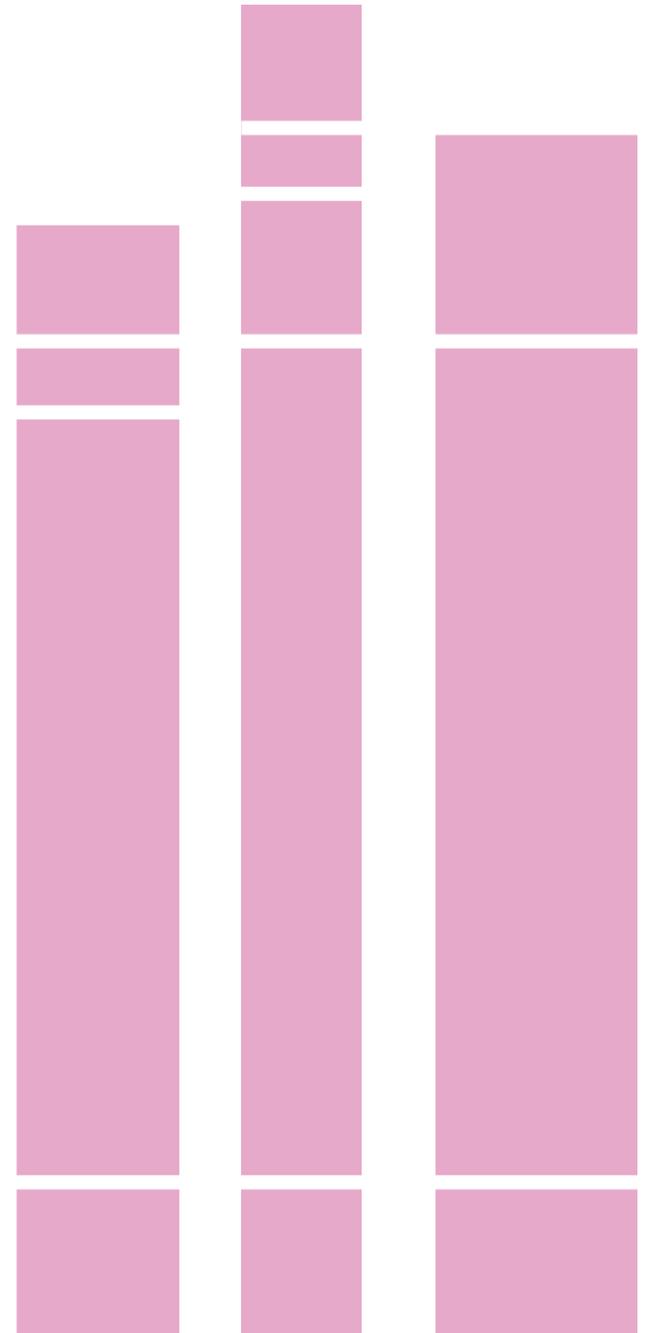
~ Ο **Μάριος Χατζηπροκοπίου** σπούδασε, σε μεταπτυχιακό επίπεδο, Ανθρωπολογία της Επιτέλεσης στην Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (Παρίσι) με υποτροφίες της Γαλλικής Κυβέρνησης και του Ιδρύματος Μικελή. Διδακτορικό στις Σπουδές Επιτέλεσης από το Aberystwyth University (Ουαλία, Η.Β.), με υποτροφία του ιδίου πανεπιστημίου. Η έρευνά του εστιάζει σε επιτελέσεις μετανάστευσης και εκποτισμού, σύγχρονες επαναγνώσεις του αρχαίου δράματος, επιτελέσεις του φύλου και της σεξουαλικότητας, καθώς και τελετουργικές επιτελέσεις θρήνου. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους. Έχει παρουσιάσει περφόρμανς και διαλέξεις διεθνώς (Παν/μια Columbia, Οξφόρδης, Λονδίνου, Ρώμης, Mouvoir Tanztheater/Κολωνία, Spinnerei/Λειψία, Ίδρυμα Ωνάση, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Athens Biennale κ.α.), ενώ έχει εργαστεί ως δραματουργός και λιμπρετίστας σε διάφορες παραγωγές (Φεστιβάλ Αθηνών, Εθνική Λυρική Σκηνή, Μέγαρο Μουσικής κ.α.). Μεταφράζει βραζιλιάνικη πεζογραφία και ισπανόφωνο θέατρο. Το βιβλίο του *Τοπικοί Τροπικοί* (Αντίποδες, 2019) συμπεριελήφθη στις βραχείες λίστες και την τελική ψηφοφορία για το Κρατικό Βραβείο Ποίησης. Διετέλεσε Vakalo Visiting Artist / Scholar στο Πανεπιστήμιο του Michigan (2023).

Θοδωρής Χιώτης (ποιητής/ερευνητής)

Narcissus interruptus: αλήθεια, στρατήγημα και η κατασκευή του ποιητικού υποκειμένου

Στο τοπίο της σύγχρονης ποίησης εντός και εκτός Ελλάδας, η λεγόμενη «αυτοβιογραφική στροφή» έχει μετατοπιστεί πέρα από τις ωμές, εξομολογητικές μορφές και προσεγγίσεις του μέσου του 20ού αιώνα προς μια πιο περίπλοκη διερεύνηση της κατασκευής του ποιητικού υποκειμένου. Η παρούσα ομιλία εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι σύγχρονοι ποιητές διαπραγματεύονται όχι μόνο τα όρια μεταξύ του βιωμένου βιώματος και της γλωσσικής κατασκευής αλλά και τους τρόπους με τους οποίους το ποιητικό υποκείμενο γίνεται ένας αρχειακός χώρος επιτέλεσης (performance), επεξεργασίας του τραύματος και πολιτικής αντίστασης. Η ομιλία θα χαρτογραφήσει πως ο αυτοβιογραφικός λόγος στη σύγχρονη ποιητική παραγωγή μετατοπίζεται από την αφήγηση της «αλήθειας» στην αρχαιολογία της μνήμης και στην αρχειονομική καταγραφή των μηχανισμών της. Η ομιλία με αυτόν τον τρόπο θα επιχειρήσει μια ανασκαφή στα στρώματα του ποιητικού λόγου γλώσσας για να εντοπίσει τι απομένει από τον εαυτό σε μια εποχή στην οποία η εξονυχιστική εξέταση των συμβάσεων που δομούν το υποκείμενο οδηγούν σε καθεστώς υπερ-επιτήρησης και υπερ-ορατότητας.

~ Ο **Θοδωρής Χιώτης** είναι ποιητής και φιλόλογος. Έχει συμμετάσχει σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα και άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε τόμους και περιοδικά σε Ελλάδα και εξωτερικό. Ως διαχειριστής έργου και ακαδημαϊκός συντονιστής ήταν υπεύθυνος για το σχεδιασμό και υλοποίηση ακαδημαϊκών και εκπαιδευτικών δράσεων και την πλήρη ψηφιοποίηση του Αρχείου Καβάφη και ανάρτηση του στο διαδίκτυο από το Ίδρυμα Ωνάση. Το πολυμεσικό έργο του *Mutualised Archives* (2016–2019) έλαβε το Dot Award από το Institute for the Future of Book και το πανεπιστήμιο του Bournemouth. Έχει εκδώσει τα βιβλία *Screen* (Paper Tigers Books 2017 — σε συνεργασία με τον φωτογράφο Νικόλα Βεντούράκη), *limit.less: towards an assembly of the sick* (Litmus 2017) και *κράμα (ή γλώσσα : μηχανή)* [φρμκ, 2025]. Είναι ο επιμελητής και μεταφραστής της ανθολογίας *Futures: Poetry of the Greek Crisis* (Penned in the Margins, 2015). Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού [φρμκ]. Έχει λάβει το High Commendation από τα Forward Prizes for Poetry το 2017.

HELLENIC
AMERICAN
UNION

